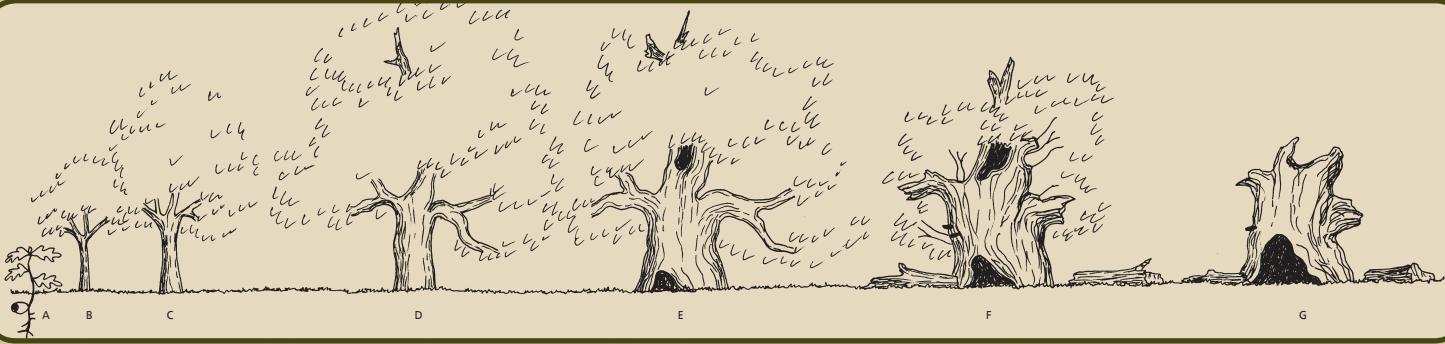

Péče o staré stromy v urbanizovaném prostředí

Stárnutí stromu

Za staré stromy můžeme považovat stromy přibližně od stadia D, když již dosáhly a překračují stádium plné dospělosti.

- stromy dosáhly své maximální velikosti, koruna se bude postupně zmenšovat
- začíná přirozené odstavování větví, které strom už není schopný uživit
- nastává osídlení organismy, které jsou vázány na odumřelé dřevo

Proces stárnutí stromu, odumírání jeho částí a kolonizace jinými organismy je naprosté přirozený. Strom strom vytváří řadu biotopů pro další organismy. Postupným osidlováním mezi nimi vznikají velmi složité vztahy a úzké potavní vazby. Staré (senescentní) stromy je potřeba vnímat celkově jako unikátní a velmi křehký ekosystém.

Stadia F-F

- v obvodových partiích koruny klesá ročně pířířst (proces zkracování), může docházet k odstavování větví
- odumírání větví dochází ke zmenšování koruny a snižování těžistě
- ve spodních patrech koruny dochází k vyšené tvorbě výmladků, které zajistují výživu stromu
- daleko roste aktivity dřevokazných hub
- vzrůst početnost druhů osidlujících strom, který se stává nenahraditelným biotopem pro mnoho druhů

Stadia F-G – období senescence a postupného rozkladu

- daleký výrazně snížuje vitalita stromu
- kmeny s velkými centrálními dutinami se mohou rozpadat na samostatně fungující části
- postupuje odumírání částí stromu, které vede ke konečnému rozkladu, dochází k recyklaci živin

Význam starých stromů v urbanizovaném prostředí

Význam starých stromů je spojený s jejich vysokou estetickou, biologickou, ale i kulturní hodnotou. Ta vychází z jejich pokročilého vývojového stadia (starý), dosažené velikosti, nebo stavu.

- starobylý vzhled
- vysoký počet druhů živočichů a rostlin vzájemně na sobě závislých
- mnohož odumřelého dřeva v koruně
- kolonizace hubami, přítomnost hniloby
- četné dutiny, praskliny a poranění

Ekologický význam:
Staré stromy poskytují specifické podmínky a příležitosti pro osídlení jinými organismy. Nezastupitelným významem pro kolonizaci má aktivity dřevokazných hub. Ty postupně osidlojí odumírající dřevo, rozkládají jej a umožňují kolonizaci ostatním organismům. Mnoho z těchto organismů jsou kriticky ohrožené a chráněné.

Pro biodiverzitu (druhovou pestrost) mají význam nejen přidružené organismy, ale i genofond samotných stromů.

Kulturní, společenský a estetický význam:

Stromy odpadková doprovází lidská sída, byly využívány na návsi, jako mezníky na hranicích pozemku, na rozcestích, u křížků a božích muk. Jsou nenahraditelnou součástí historických zahrad a městských parků. Velký význam mají stromodráha a aleje využívané podél místních silnic.

Staré stromy se často pojí s historickým událostem, bájím a pověstem, spoluuvyvázejí paměť místa a jsou svědectvím dřívější minulosti.

Jsou vysoko esteticky působivé a inspirativní. Odpadková v lidech vzbuzuje posvátnou uctu. Dávají prostor lidské fantazii, inspirují mnohé básníky, spisovatele a malíře...

Péče o stanoviště

Negativní působení v okolí stromu mohou mít zásadní vliv nejen na samotný strom, ale i na přidružené organismy. Vhodnou péči o stanoviště je možné eliminovat (nebo alespoň minimizovat) jak negativní vlivy okolo stromu, tak i možné nebezpečí úrazu osob.

Negativní vlivy:

- neodborná zásaha
- nevhodná péče v minulosti (vypříhaní dutin betonem, zazdívání, statické vazby korun se zarážajícími prvky)
- utužení půdy v kořenovém prostoru (výkopové práce)
- utužení půdy v kořenovém prostoru (selap, pojezd automobilem)
- kontaminace půdy (chemikáliemi, posypovou solí, píš moči a jinými agresivními látkami)
- znečištění polantyžtou z průmyslu, dopravy a zemědělství (nadměrné hojení)
- výrazné změny ve vodním režimu (často sekundární vliv stavební činnosti)
- vandalismus (mechanická poškození, požáry)

Dopravná opatření:

- vyleučení přístupu ke stromu, vymezení ochranného pásma (minimálně okapovou linii korun)
- omezování provozu např. neposecením trávy v kořenovém prostoru
- náhrada trávníku rozprostřením vrstvy mulče v celém kořenovém prostoru, jeho rozkladem se vraci do půdy živiny
- zachování odumřelého dřeva na hromadách pod stromem jako vhodná nika pro některé druhy organismů

Příklady organismů vázanych na staré stromy:

- lišejníky
- rostliny (mechorosty, kapradiny, jmelí, ochmet)
- huby (vačlavky, klanolistka, rezavec, pevníky, sirové, choroš atd.)
- hmyz (pavoukoviči (ohrožení ráhni), pestrinky, nosorožíci, tesaříci, chrousti, sršeň, vosy, štíři, sekáci a pavouci)
- další bezobratlí včetně jejich vývojových stadií (mekkyš)
- ptáci (datlí, strakapoudi, žluny, puště, sýči, sýkory, brhlíci, holubi atd.)
- drobní savci (netopýři, veverky, kunky, myšice atd.)

Příklady mikrobiotopů osídlovaných organismů:

- tenké koncové větve
- vidlice větvěni, rozsychy
- pahýly po silných odložených větvích
- nalomené větve a částečné zlomy
- šterníby za kůrou, oděry kůry a závaly, nebo jiná poranění
- otevřené oslněné dutiny
- uzavřené a částečně otevřené přízemní dutiny
- vykotlané dutiny a prohlubně naplněné vodou
- obnažené dřevo
- plodnice hub
- stojící živé nebo odumřelé kmeny
- ležící odumřelé kmeny a spadlé větve
- odumřelé kořeny

Vydala: Společnost pro zahradní a krajinnou tvorbu, občanské sdružení, Sekce péče o dřeviny-ISA

Grant: Tento plakát vznikl za finanční podpory grantu odboru městské zeleně Magistrátu hl. m. Prahy

Námět a zpracování: Rada SPOH-ISA

Kresby: Alena Klimešová

Fotografie: Ingrid Kochová

Design: Jitka Krajdlová

Tisk: SV, spol. s r.o., Praha 2009, I. vydání

Safety Trees

www.safetrees.cz

Národní významné staré stromy

www.oldtrees.cz

Zákon o ochraně přírody

www.zop.cz

Plakát i jeho části jsou volně šířitelné za podmíny uvedené vydavatele.

Pozorování:

Staré stromy vyžadují specifický přístup, jejich ošetření je proto nutné svěřit pouze odoborníkům – arboristům s patřičným vzděláním a praxí v oboru arboristiky (péče o dřeviny). Zárukou odborné způsobilosti jsou certifikovaní arboristé „European Treeworker“, „ISA Certified Arborist“).

I relativně jednoduchý záslah může mit při neodborném ošetření fatalní následky. Všechny dřeviny rostoucí mimo les jsou ze zákona chráněny (zákon ČR č. 114/1992 Sh.). před poškozením a ničením. Mimořádně významné staré stromy, jejich skupiny i celá stromořadí mohou být podle § 46, odst. 1, zákona ČNR č. 114/1992 Sb. o ochraně přírody a krajiny vyhlášeny rozhodnutím orgánu ochrany přírody za „památné stromy“.

Nesprávné technologie:

- odstraňování sekundárního obrostu (výmladků) ve spodní partii koruny a další chyb, které vedou k zvýšení těžistě a zhoršení stability
- nevhodné silné odstranění kořenů (zdejší a dekaptace koruny), zásah by nikdy neměl výrazně poškodit přirozený habitus (přirozené dřevo)
- aplikace metod tzv. stromové chirurgie – asanace dutin, konzervační techniky a záterý ran, vyzdívaní či betonování dutin, jejich zastřešování a budování různých podpůrných konstrukcí zamezuujících poklesu spodních větví na zem a jejich možnému zahrázení